

Löytyykö Paras?

Palstalla seurataan kunta- ja palvelurakennemuutosten etenemistä eri puolilla Suomea.

Jukka Lindberg

Hangon perusturvajohtaja

Kuva: Erja Saarinen

Länsi-Uudenmaan kunnista Hanko, Inkoo, Karjaa, Pohja ja Tammisaari tekevät yhdessä Paras-hankkeen toimeenpanosuunnitelmaa. Missä vaiheessa suunnitelma on?

Kuntien Lust-hanke on tehnyt ehdotuksen suunnitelmaksi sosiaali- ja terveydenhuollon osalta. Sen mukaan muodostettaisiin terveydenhuoltoalue, joka hoitaisi perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja osin myös erikoissairaanhoidon sekä ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkinnän. Päivähoito jäisi kuntien opetustoimeen.

Palveluiden tuotanto-organisaatio olisi liikelaitosmuotoinen. Se toimisi sektoreittain.

Tilajaorganisaatio olisi kuntayhtymämuotoinen. Se toimisi elinkaarimallin pohjalta.

Hanko on pitänyt tilaja-tuottaja-asetelmaa monimutkaisena ja nähnyt mallissa muitakin puutteita. Muut kunnat ovat samoilla linjoilla. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ei lähde tuottamaan erikoissairaanhoidon uudelleen organisaatioon. Nyt pienen hengähdystauon jälkeen työstetään mallia, jolla kuntien peruspalvelut voitaisiin tuottaa yhdessä.

Miten sosiaalipalvelut olisi hyvä järjestää?

Hangossa on pidetty järkevänä, että kunnat rakentaisivat seudullisen sosiaali- ja terveyskeskuksen, jossa päivähoito olisi mukana. Seudullinen päivähoito mahdollistaisi palveluiden joustavan käytön yli kuntarajojen ja kuntien olisi yhdessä helpompi kehittää vaikkapa erityispäivähoidon osaamista.

Hangon mielestä keskuksessa ei tulisi käyttää tilaja-tuottaja-asetelmaa. Siitä ei ole näyttöä, maksaako tilaamisen eriyttäminen enemmän kuin sillä säästetään. Kunnalle jäisi pelkkä maksajan rooli, kun tilaaminen olisi annettu erilliselle organisaatiolle eikä kuntiin jäisi hyvinvointiosaamista.

Hangossa hyvinvointipalvelut on organisoitu ihmisen elämänkaaren mukaan. Malli sopisi myös seudulliselle organisaatiolle. Näin tulisi huomioitua palveluprosessit, jotka ulottuvat sekä sosiaali- että terveydenhuoltoon.

Suunnitelmia mutkistaa se, jos Karjaa, Pohja ja Tammisaari yhdistyvät Raaseporin kunnaksi. Siitä päätettäneen tämän vuoden aikana.

Kun uuden kunnan väkiluku ylittäisi 20 000 asukasta, Hangon ja Raaseporin yhteistyökuvioksi jäisi isäntäkuntamalli, jossa Raasepori organisoisi palvelut. Koska Hanko sijaitsee yksin Suomen eteläisimmän niemen kärjessä, se ei voi neuvotella muiden kuntien kanssa.

Minua huolestuttaa se, pakottaako laki meitä hyväksymään minkälaisen sopimuksen hyvänsä naapurikunnan kanssa, koska meillä on vain 10 000

asukasta. Tämä ei voi olla puitelainen hengen mukaista. Emme tee tappiota ja pystymme itsekin tuottamaan palvelut.

Miitä sosiaalihuollon tulevaisuus näyttää?

On kummallista, että päivähoitoa ollaan alueellisten yhteistyökuvioiden sivutuotteena heittämissä opetustoimeen. Asiasta pitäisi käydä perusteellinen hyvinvointipoliittinen keskustelu.

Päivähoito on perinteinen sosiaalipalvelu, jota ohjaa sosiaali- ja terveysministeriö. Siihen on luotu monipuolinen palvelujäsenitys kotihoidontuesta perhepäivähoidon kautta päiväkotihoidon. Hoivan, kasvatuksen ja pedagogian suhde on ollut kohdallaan ja asiakkaat ovat olleet keskimäärin hyvin tyytyväisiä. Miksi toimiva palvelukonsepti pitäisi muuttaa? Mitä hyötyä siitä olisi asiakkaalle? Päivähoito on olennainen osa perusturvan lasten ja lapsiperheiden palveluita. Usein olisi hyödyllistä, että koulukin olisi osa sitä.

Jos syntyy sektoreittain toimiva tuotanto-organisaatio, jossa jokainen katsoo asioita oman toimintansa kannalta, sektoreiden välinen kilpailu voi kiristyä ja sosiaalihuollon palvelut saattavat jäädä häviäjän rooliin.

Olemme Suomen hyvinvointimallissa vedenjajalla: Jos menetämme laajasti peruspalveluiden kokonaisuuden sektoriorganisaatioon ja tavoittelemme vain yksiköiden tuotantorationaliteettia, meidän voi olla vaikeampi tavoitella tehokkaasti ihmisten hyvinvointia. Hyvinvoinnin suuret kysymykset edellyttävät palveluiden strategista johtamista.

Jos kunnassa on esimerkiksi paljon huostaan otettuja lapsia ja se ottaa strategiseksi tavoitteeksi vanhemmuuden tukemisen, tavoitteeseen on helpompi päästä perusturvan elämäntuettamallilla. Siihen voidaan pyrkiä myös hallintokuntien yhteistyöllä, mutta se on työläämpää, koska asioista päätetään eri hallintokuntien koneistoissa, monissa johtoryhmissä. Perusturvassa osataan johtaa toimintaa kohti ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia – siitä meillä on tietoa ja näkemystä.

Erja Saarinen